

KOZA EĞİTİM DESTEK PROGRAMI

Program Değerlendirme Raporu ve İhtiyaç Analizi

Kahramanmaraş depremlerinden
doğrudan etkilenen lise öğrencisi kız
çocuklarının durumuna yönelik
değerlendirme

OCAK 2024

KOZA PLATFORMU

EŞİT GELECEK DERNEĞİ

Katip Mustafa Çelebi Mah. İstiklal Cad. Küçükparmakkapı Sk.
Topbaş Han No:2/9 Beyoğlu /İstanbul

<https://koza.esitgelecek.org/>

info@esitgelecek.org

@kozaplatformu

Yazarlar:

Doç. Dr. Sevgi Kesim Güven

Katkıda bulunanlar:

Begüm Özyer Meltem, Yasemin Dut, Gökçe Karaçocuk, Dobrinka Cidrof, M. Kürşad Şahin

Yayına hazırlayan:

Yasemin Dut

Bu yayına konu olan çalışmalar ve yapılan ihtiyaç analizi, Eşit Gelecek Derneği tarafından FİBA Yenilenebilir Enerji'nin finansal desteği aracılığıyla hayata geçirilmiştir. Raporda paylaşılan gözlem, bulgu ve önerilerden yalnızca Eşit Gelecek Derneği sorumlu olup, herhangi bir şekilde destekçi kurumun görüşlerini yansıtmama iddiası taşımamaktadır.

Eşit Gelecek Derneği ne için çalışır?

Eşit Gelecek Derneği 2019 yılında teknoloji, inovasyon ve girişimciliğin gücünü kullanarak toplumsal sorunlara çözümler sunmak için kafa yoran bir grup kişi tarafından kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür. Teknoloji okuryazarlığını yaygınlaştırmak, toplumsal fayda sağlayan teknolojiler üretmek, teknoloji yardımıyla dezavantajlı grupların seslerini duyurmak ve bu grupları güçlendirmek için çalışır.

Şimdiye kadar çocuk ve gençlerle kodlama atölyeleri; Fayda için Teknoloji buluşmaları düzenlenmiş; farklı STK ve inisiyatiflerin teknolojik ihtiyaçlarına yönelik dijital çözümler hayata geçirilmiştir.

Dernek tüzüğünü web sitesindeki dernek bilgileri sayfasından inceleyebilirsiniz.

www.esitgelecek.org

KOZA Platformu hakkında

Eşit Gelecek Derneği'nin öne çıkan ve aktif olarak devam eden projesi, lise öğrencisi kız çocukların güçlenmesi için hayata geçirilen online bir platform olan KOZA Platformu'dur. KOZA Platformu, ortaokul ve lise dönemindeki genç kızların gelecekte ne istediğini bilen, ilgi duyduğu alanlarda çalışan güçlü kadın liderler olmalarını desteklemek için hayata geçirilmiş bir güçlendirme programıdır. Bu kapsamda online eğitimler ve etkinlikler gerçekleştirilmekte, yapılandırılmış online mentorluk programları düzenlenmektedir.

Platforma şimdiye kadar 8.000'den fazla kız öğrenci kayıt olmuş, 9 dönem online mentorluk programı hayata geçirilmiştir. Mentorluk programları 2019 - 2022 yılları arasında Hüsnü M. Özyeğin Vakfı'nın ortaklığı ile hayata geçirilmiş, Şubat 2023'te gerçekleşen ve 11 ilimizi etkileyen depremler sonrasında eğitim sisteminin duraklaması ile mentorluk programlarına ara verilmiştir.

Depremden sonra yapılan çalışmalar

Depremden sonra Koza Platformu gönüllüleri ve etki alanındaki paydaşların desteği ile depremden etkilenen kız öğrencilerin temel ihtiyaçlarına fayda sağlayacak aynı destek ve burs yardımları yürütülmüştür.

KOZA'NIN TEMEL VARSAYIMLARI

1

Her kız çocuğunun tam potansiyeline ulaşabilmesi ve eğitimini en yüksek seviyeye kadar devam ettirmesi için gerekli olan kaynaklara ve desteğe erişmeye hakkı vardır.

2

Bir kız çocuğunun hayat tercihlerini toplumsal cinsiyet rolleri değil, kendisinin beceri, yetenek ve ilgi alanları belirlemelidir.

3

Ergenlik dönemindeki kız çocuklar afet durumlarında aynı yaştaki erkek çocuklara kıyasla şiddet, istismar, okul terk ve çocuk yaşta evlilik gibi risklerle karşı karşıyadır.

4

Ergenlik dönemindeki kız çocukların kendilerine özgü ihtiyaçları bulunmaktadır.

Çocuklara yönelik tasarlanan mekân ve programlar ilgilerini çekmemekte, kadınlara yönelik alanlar da ihtiyaçlarını tam karşılamamaktadır. Bu sebeple KOZA ergen kız çocuğu odaklı bir yaklaşım benimser.

5

Kızların kendilerini rahatlıkla ifade edebilmeleri, programlardan maksimum verim almaları ve liderlik rollerini üstlenmeleri için “sadece kızların katılımına açık” güvenli alanlar yaratmak önemlidir.

Ergenlik döneminden itibaren erkek çocuklar kamusal alanlarda daha rahat yer alırken, genç kızlar özel alanlarda daha çok vakit geçirdikleri için sosyal ortamlarda kendilerini güvensiz hissedebiliyorlar. Dolayısıyla karma sosyal alanların yanı sıra kızların deneyim paylaşımı yapabilecekleri, birlikte öğrenip güçlenecekleri güvenli alanlar yaratmak, genç kız güçlenmesi açısından temel noktalardan biridir.

6

Ergenlik dönemindeki kız çocukların güçlenmesini hedefleyen her programda kızlar sadece katılımcı değil, aynı zamanda karar verici olarak yer almalıdır. Etkinlik ve faaliyetler kız çocukların kararları ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmeli, uygulamalarda esneklik sağlanmalıdır.

7

Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyetçi önyargılarla mücadele ederken, farklı hikâyeleri olan yetişkin kadınlar ergenlik dönemindeki kız çocuklar için ilham verici rol modeller olurlar.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
1. MEVCUT DURUM.....	2
2. KOZA EĞİTİM DESTEK PROGRAMI.....	3
2.1. BURS PROGRAMI.....	4
Burs Programının Hayata Geçmesi.....	4
2.2. YAKIN TAKİP DESTEK PROGRAMI.....	5
Planlanan Program Faaliyetleri.....	5
Gerçekleşen Program Faaliyetleri.....	6
3. İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU.....	8
3.1. YÖNTEM.....	8
3.2. SONUÇLAR.....	8
Katılımcıların Demografik Sonuçları.....	8
• Yaş dağılımı.....	8
• Yaşadıkları şehir dağılımı.....	9
• İkamet ettikleri yer ve yerdeki kişi sayısı.....	9
Katılımcıların Eğitim Durumu İle İlgili Bilgiler.....	11
• Sınava girecekleri alanların dağılımı.....	11
• Ders çalışma koşullarındaki yeterlilik durumu.....	11
• Günlük ders çalışma süresi.....	12
• Okul dışındaki akademik destekler.....	12
• Üniversitede hedefledikleri bölüm tercihleri.....	12
• Sınava hazırlanırken zorlandıkları başlıklar.....	13
Katılımcıların Kendilerine Dair İfadeleri.....	14
• Akademik başarı ve sınava hazırlık.....	14
• Meslek algısı ve kariyer seçimi.....	15
• Kişisel ve sosyal farkındalık.....	15
• Katılımcıların zorlandıkları konular.....	16
• Hedefine ulaşma konusunda sahip olduğu imkânlar / olanaklar.....	16
4. SONUÇ.....	17
Proje Gönüllüsü Değerlendirmesi.....	19

1. MEVCUT DURUM

6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş depremleri 11 ilde 9 milyondan fazla insanı ve 4 milyon okul çağındaki çocuğu etkiledi.¹ Bu çocukların yaklaşık 50 bini farklı şehirlerde okullara kayıt olarak eğitimlerine devam etme imkânı bulsalar da büyük çoğunluğu eğitimlerine ara vermek zorunda kaldı. Save the Children raporunda Türkiye genelinde depremde etkilenen hanelerdeki öğrencilerin yaklaşık %30'unun Eylül 2023'te başlayan yeni eğitim döneminde eğitime erişimlerinin olmadığına² yer verilmiştir. Rapora göre depremde etkilenen Türk vatandaşlarının yüzde 21'i hiçbir çocuğunun okula gitmediğini belirtirken, yüzde 20'si maddi imkânsızlıkları çocuklarının okula gitmemesindeki en büyük sebep olarak göstermektedir.³

Deprem bölgesindeki eğitim koşullarına bakıldığında, depremde etkilenen öğrencilerin eğitim açısından da eşitsizliklere maruz kaldığı görülmektedir. Hem 2020 yılında okulların kapanması ile sonuçlanan pandemi koşulları hem de yaşanan deprem sebebiyle bütün ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin eğitimlerinde bir süredir aksamalar yaşansa da, deprem bölgesindeki lise öğrencileri 12. sınıfın sonunda girecekleri Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) dolayısıyla diğer öğrencilere göre daha fazla zorlukla karşılaşmıştır.

YKS'ye ve Liselere Giriş Sınavı'na (LGS) hazırlanan öğrenciler geçici barınma merkezlerine kurulan geçici eğitim alanlarını kullanarak sınava hazırlanmaya çalışmaktalar. Depremde ilk günlerinden itibaren öğrencilerin çalışma koşulları yeterli seviyede iyileşmediği gibi, akademik olarak eksikliklerinin birikerek arttığı da açıkça gözlemlenmektedir. Öğrenciler sınava hazırlık sürecinde hem sınav psikolojisiyle hem de depremin yarattığı psikolojik sorunlarla baş etmeye çalışmaktadır.

Her türlü afetten sonra olduğu gibi, Kahramanmaraş depremlerinden etkilenen gruplar arasında da kız çocuklar en hassas grupların başında gelmektedir. Çok yıkıcı sonuçları olan deprem gibi bir afetten sonra eğitim süreçleri ile ilgili olarak yaşanan sıkıntılar maalesef nasıl herkes için aynı sonuçları yaratmıyorsa, kız ve erkek öğrenciler için de UNWOMEN'ın vurguladığı üzere *FARKLILIKLAR*⁴ yarattı. Kız çocukların eğitimlerine devam etmelerine halihazırda engel teşkil eden geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik sebeplerin yanına afet sonrası dönemde güvenlik endişesi ve sahip oldukları ev içi sorumlulukların artması eklenmiş oldu. Ayrıca depremde sonra gerçekleştirilen saha çalışmalarında ve akademik araştırmalarda deprem bölgesinde kadın ve kız

¹OCHA Türkiye Depremleri Durum Raporu No.15, 20 Nisan 2023

²Children in nearly 30% of households impacted by Türkiye's earthquake miss out as school year starts

³Children in nearly 30% of households impacted by Türkiye's earthquake miss out as school year starts.

⁴https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2020/1/IASC_GenderHandbook_TUR.pdf

çocukların maruz kaldığı hijyen, şiddet ve taciz gibi olumsuzluklardaki artışa vurgu yapıldığı görülmektedir.

Kız çocuk odaklı tasarım bakış açısı ile deprem bölgelerindeki barınma alanlarını çocukların, özellikle kız çocukların iyi olma halleri açısından inceleyerek kız çocukların özgün ihtiyaçlarını görünür kılmak için çalışan Suna'nın Kızları topluluğu tarafından geçici barınma alanlarına yapılan bir saha ziyareti sonrasında 13 - 18 yaş arasındaki kız çocukların durumu incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar şunlar oldu:

- Kız çocukların günlerini geçirmek için yapabilecekleri pek bir şey bulunmuyor.
- Kadınların ve kızların ev işi sorumlulukları öncesine kıyasla arttı.
- Birçok psikososyal danışmanlık merkezi olsa da bu yaş grubunun ihtiyaçlarına özel bir çalışma alanı bulunmuyor.⁵

Bu sonuçlara, kız çocukların sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı eğitimden çekilecek ilk grup olduğu da altı çizilerek eklenmelidir.

Bu çıkarımlar doğrultusunda lise 11. ve 12. sınıf öğrencisi kız çocukların eğitime devam edebilmeleri yani eğitim sistemi içinde kalabilmeleri için ayrıca bir desteğe ihtiyaç duydukları aşikârdır. Özellikle bölgenin sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alındığında, sürdürülebilir ve sonuçları takip edilebilecek eğitim destek programlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Hayata geçirilen programların bütüncül olarak akademik, ekonomik, psikolojik ve gelecek tasarımı ışık tutacak nitelikte olması önemlidir. Bu içgörü ile Eylül 2023'te KOZA Platformu tarafından **Eğitim Destek Programı** hayata geçirilmiştir.

2. KOZA EĞİTİM DESTEK PROGRAMI

KOZA Platformu tarafından hayata geçirilen Eğitim Destek Programı iki başlıktan oluşmaktadır. Depremi hemen akabinde başlayan ayni yardımlar gönüllülerin de desteği ile burs programına doğru evrildi. Burs programının yapılandırılmasının ve öğrencilere düzenli ödemelerin başlamasının ardından, bursiyerler daha uzun soluklu ve yakından takip programına davet edildi. Program kapsamında 2023 - 2024 eğitim-öğretim yılında 105 öğrenciye burs veriliyor ve 89 bursiyeri yakından takip ettiğimiz bir yapı kurulmuş oldu.

⁵ [Deprem bölgesindeki geçici barınma alanlarına kız çocuk odaklı bakış: Mekânsal koşullara ve çocuk hizmetlerine dair değerlendirme, Nisan 2023](#)

2.1. BURS PROGRAMI

Burs Programının Hayata Geçmesi

Deprem sonrasında KOZA Platformu'na kayıtlı olan öğrencilerle iletişime geçilerek depremde etkilenen öğrencilere yönelik aynı ve maddi destek verilmeye başladı. Bu destekler Mart - Ağustos 2023 döneminde yapılandırılmamış bir uygulamayla gerçekleştirildi ve uygulamaların tamamı KOZA Platformu gönüllülerinin bireysel katkısı ile sağlandı.

Ağustos 2023'te Bridge to Türkiye Fund'ın (BTF) bağış programı kapsamında bir burs programı duyurusu yapıldı. Bu kapsamda 50 kız öğrenciye 12 ay boyunca düzenli eğitim destek bursu vermek üzere BTF ile anlaşmaya varıldı. 55 ayrı öğrenciye de bireysel desteklerle burs verilmesi sağlanarak, bu sayede toplam 105 öğrenciye burs bağlanmış oldu. Bursiyer **öğrencilerin nasıl seçildiğine ve sürecin nasıl işlediğine dair aşamalar aşağıda yazıldığı gibidir:**

Burs Başvuru Süreci

- Burs programı için web sitesi ve sosyal medya kanalları üzerinden bir duyuru yapıldı ve öğrencilerin doldurması için bir başvuru formu hazırlandı.
- Adayların form içindeki sorulara verdikleri yanıtlar değerlendirildi. Burs başvuru koşullarına uygun olmayan ya da formu eksik doldurmuş olan adayların başvurusu reddedildi.
- Form üzerinden yapılan ön değerlendirme aşamasını başarıyla tamamlayan adaylarla KOZA Platformu ekibindeki gönüllü sosyal çalışma uzmanları tarafından paylaştıkları telefon numaralarından aranarak görüşme yapıldı.
- Adaylardan görüşme sonra beyanlarını destekleyici belgeleri paylaşmaları talep edildi.
- Başvurular, Burs Başvuru Değerlendirme Komisyonu tarafından aşağıdaki kriterlere göre değerlendirildi:
 - Ekonomik ihtiyacı ve akademik başarının yanı sıra spor, sanat, okul kulüpleri gibi sosyal faaliyet alanlarında aktif olarak yer almak.
 - Ulaşmak için çabaladığı bir gelecek hedefine sahip olmak.
 - Gelecek hedefi ile ilgili somut çabalar içinde olmak.

Not: Mülakat sırasında öğrencilerin hedeflerine ulaşma konusunda neler yaptığı, neler yapmayı planladığı ile ilgili sözlerine ve ifade etme becerilerine öncelik verildi.

- Burs seçim kriterleri belirlenirken, geleneksel finansal ihtiyaç durumuna göre yapılan değerlendirme kriterlerinin yanı sıra KOZA Platformu'nun hedeflerine uygun kriterlerin de yer almasına dikkat edildi. Bu hedefler doğrultusunda, yukarıda vurgu yaptığımız gerekçelerden dolayı, kız çocukların yaşadığı eşitsizlikler göz önüne alınarak, güçlenmeye açık ve istekli kız öğrencilerin programa dâhil edilmesine özen gösterildi.

Burs başvuru süreci tamamlandığında, 105 öğrenci bir sene boyunca desteklenmek üzere programa kabul edildi. Bursiyerler belirlenirken ağırlıklı olarak sınava girecek olan son sınıf öğrencileri önceliklendirildi, lise mezunu olup sınava hazırlanan (mezuna kalan) öğrenciler de burs sistemi içinde yer aldı. Bursiyerlerin eğitim durumu dağılımı aşağıdaki gibidir:

Eğitim durumu	Bursiyer sayısı
12. sınıf	89
11. sınıf	3
Mezuna kalan	5
Üniversite öğrencisi	8

2.2. YAKIN TAKİP DESTEK PROGRAMI

Planlanan Program Faaliyetleri

Eğitim Destek Programı'nın ikinci ayağı, bursiyerlerin psikososyal ve akademik ihtiyaçlarının karşılanması ve sene boyunca online bir topluluk olarak ihtiyaç duydukları desteğin sağlanmasıdır. Burs desteği alan öğrencilerden sadece 12. sınıf ve mezuna kalmış (üniversite sınavına ilk girişte kazanamamış olan öğrenci grubu) olan öğrenciler bu destek programına dâhil edildi, üniversiteye girmek için YKS'ye hazırlanan öğrencilerin yakından takip edilerek desteklenmesi hedeflendi. Online bir topluluk içinde bulunmalarının bu öğrencilerin yalnız olmadıklarını hissedeceği ve bir destek ekosisteminin içinde yer almalarının onları güçlendireceği hedefleriyle geliştirdiğimiz yakın takip destek programı kapsamında psikososyal ve akademik ihtiyaçlarına yönelik olarak aşağıdaki etkinlikler planlandı:

- Online tanışma buluşması
- Online rehberlik ve kariyer danışmanlığı seansı (*Her bir öğrenci ile birebir ve sene içinde 2 defa gerçekleştirilecek.*)
- Dört dönem online mentorluk programı (*Profesyonel kadınlar ile birebir eşleşerek mentorluk alacaklar.*)
- Haftalık online ders etütleri ve soru çözümü seansları
- Deprem bölgesinde gerçekleştirmek üzere, genç kız odaklı bir yaklaşımla oluşturulmuş 2 günlük yüz yüze sosyal duygusal eğitim programı uygulaması
- Rol model ve meslek tanıtım buluşmaları
- Öğrencilerin programa katılımlarını sağlamak için internet desteği
- Aylık online seminerler
 - Motivasyon ve verimli ders çalışma - Kasım 2023
 - Odaklı hedef belirleme - Aralık 2023
 - Açık iletişim becerileri - Ocak 2024
 - Kaygıyla baş etme - Şubat 2024
 - Sınav stratejileri - Mart 2024
 - Öğrenme stili - Nisan 2024
 - YKS'ye son 2 ay nasıl çalışmalıyım? - Mayıs 2024
 - Teknoloji ve kullanımı - Haziran 2024

Gerçekleşen Program Faaliyetleri

Program kapsamında yapılan destek çalışmaları Kasım 2023 tarihinde başladı. Planlanan etkinliklerden Ocak 2024 sonu itibarıyla hayata geçirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

1. **Yakın takip gruplarının oluşturulması:** Üniversite sınavına hazırlanan bursiyerler üç gruba ayrıldı, her grupta bir ekip sorumlusu olacak şekilde Whatsapp grupları kuruldu. Tüm iletişim çalışmaları bu gruplar vasıtasıyla takip edilmektedir.
2. **İhtiyaç analizi:** Yakın takip programına alınan öğrenciler telefonla aranarak bir ihtiyaç analizi gerçekleştirildi. Analiz kapsamındaki sonuçlar bu raporun üçüncü bölümünde paylaşılmaktadır.
3. **Psikolojik destek yönlendirmesi:** İhtiyaç analizi esnasında psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirten 8 öğrenci Türk Psikologlar Derneği'ne yönlendirildi ve öğrencilerin düzenli psikolojik destek almaları sağlandı.
4. **Ön test:** Program kapsamında takip edilecek öğrencilerden bir ön test doldurmaları istendi.
5. **Aylık seminerler:** İhtiyaç analizi kapsamında alınan yanıtlar doğrultusunda belirlenen konularda aylık seminerler gerçekleştiriliyor. Her seminer iki defa farklı tarihlerde tekrarlanıyor, bu sayede kaçırılan öğrencilerin seminerlere katılmaları sağlanıyor. Gerçekleşen seminerler aşağıdaki gibidir.
 - a. Motivasyon ve verimli ders çalışma - Kasım 2023
 - b. Odaklı hedef belirleme - Aralık 2023
 - c. Açık iletişim becerileri - Ocak 2024
6. **Meslek buluşmaları:** İhtiyaç analizinde öğrencilerin merak ettikleri meslekler ve bölümlerin bilgisi alınarak her hafta bir meslek grubundan profesyonel bir çalışan davet ediyor ve meslek tanıtımı yapılıyor.
7. **Ek ders ve etütler:** Eğitimciler tarafından her hafta ders etütleri ve soru çözümleri gerçekleştiriliyor. Gerçekleştirilen ders başlıkları aşağıdaki gibidir:
 - a. Matematik: Her Salı ve Perşembe günleri saat 20.00 - 21.00
 - b. Fizik: Her Pazar saat 20.00 - 21.00
8. **Rehberlik oturumu:** Profesyonel bir psikolojik danışman öğrencilerle her öğrencinin birebir katıldığı 30 dakikalık rehberlik seanslarında bir araya gelerek öğrencilerin spesifik ihtiyaçlarına yönelik yönlendirmeler yapmıştır.

Yakın Takip Destek Programı ile nihai hedef, depremde etkilenen başarılı kız öğrencilerin eğitim, mentorluk ve burs programı ile uzun süreli olarak desteklenerek, nihayetinde kendi ayakları üzerinde durabilen başarılı rol modeller ve liderler olarak kendi çevrelerine örnek olmalarına ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesine katkı sağlamak olarak tasarlandı.

KOZA EĞİTİM DESTEK PROGRAMI'NIN TEMEL BİRLEŞENLERİ

Finansal,
psikososyal,
akademik
destek
programları

Gönüllüler
vasıtasıyla
yakın takip
mekanizması

Topluluk
desteği ve
deneyim
paylaşım
ağı

İlham veren
kadın rol
model
hikayeleri ve
mentorluk

3. İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU

3.1. YÖNTEM

İhtiyaç analizi raporunun hazırlanma sürecinde iki aşamalı veri toplama yöntemi kullanıldı:

1- Öğrencilerle telefon ile mülakat yöntemi

2- Öğrencilere online olarak gönderilen anket yöntemi

Telefon ile mülakat: Yakın Takip Destek Programı'na dâhil olan 12. sınıf öğrencisi olan ya da mezuna kalan 89 bursiyerle (Toplam bursiyerlerin yaklaşık %85'i) telefon görüşmesi üzerinden gerçekleştirildi. Bu görüşmeler ortalama olarak 30 - 45 dakika arası sürdü. Görüşmeler sırasında öğrencilerin bazen dikkatlerinin dağıldığı tespit edildi. Görüşme formunun ilk kısmında öğrencilerin demografik bilgileri ve genel eğitimlerine yönelik bilgiler soruldu. Öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit etmeye yönelik olarak da aşağıdaki soru başlıkları kullanıldı:

- Online eğitim için teknik ve teknolojik donanımlarına yönelik imkânları
- Yaşam koşulları
- Günlük hayatta baş etmekte zorlandıkları konular
- Sınava yönelik çalışma tempoları
- Hedefleri ve motivasyonları

Online anket çalışması: Bu anket çalışması yine aynı katılımcı grup ile, yani 12. sınıf öğrencisi olan ya da mezuna kalan bursiyerlerle gerçekleştirildi. Bu anket çalışmasında da öğrencilerin demografik bilgileri toplandı, Kişisel ve Sosyal Farkındalık, Akademik Başarı ve Sınava Hazırlık, Kişisel ve Sosyal Farkındalık olmak üzere üç farklı alanda kendilerine yönelik tutumlarına dair bilgi alındı.

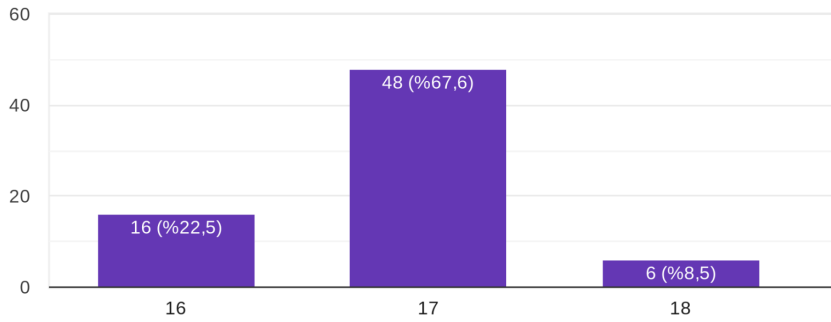
3.2. SONUÇLAR

Katılımcıların Demografik Sonuçları

Katılımcıların depremden sonra hayatlarında neler değiştiğinin ve yaşam koşullarının anlaşılabilmesi için demografik veri sağlayacak bazı sorular soruldu.

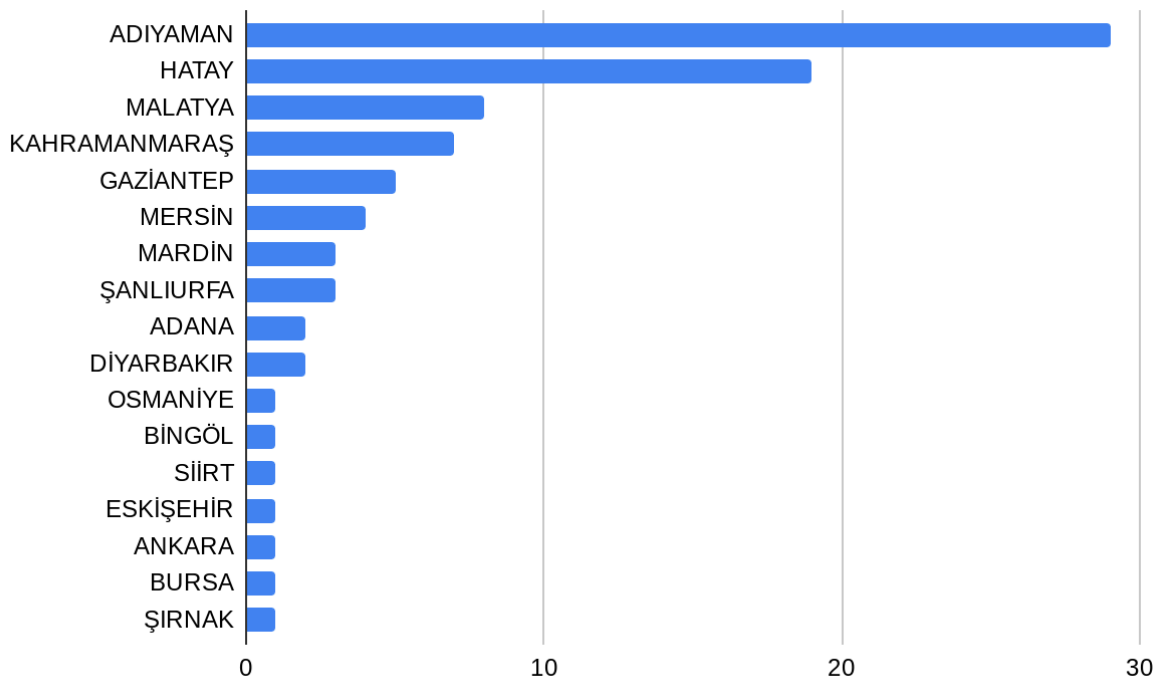
● Yaş dağılımı

Program katılımcılarının beklendiği üzere ağırlıklı olarak 17 yaşında olduğu anlaşılmaktadır.

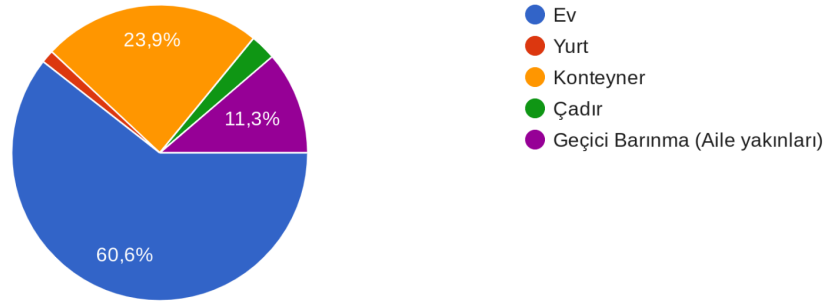
● Yaşadıkları şehir dağılımı

Katılımcıların en yoğunluklu yaşadığı şehir Adıyaman'dır (29 kişi). Adıyaman'ı 19 kişi ile Hatay, 8 kişi ile Malatya, 7 kişi ile Kahramanmaraş ve diğer iller takip etmektedir.

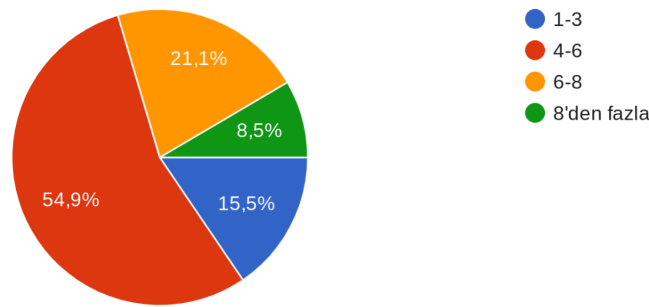

• İkamet ettikleri yer ve yerdeki kişi sayısı

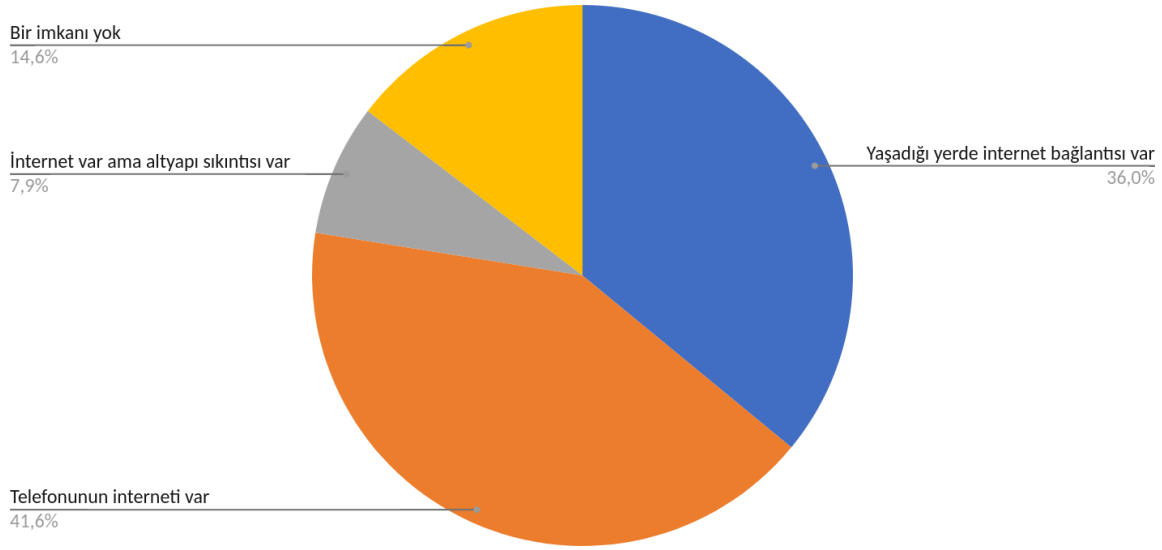
Bursiyerlere nerede ikamet ettikleri soruldu. %60'ı evde, %23,9'u konteynerde, %11,3'ü akraba yanında ikamet ettiklerini ifade ettiler.

İkamet ettikleri yerdeki kişi sayısı sorulduğunda ise %54,9'u 4-6 kişi, %21'i 6-8 kişi cevabını verdi.

Katılımcılara son olarak sahip oldukları teknolojik cihazlar ve internet bağlantısı hakkında soru soruldu. Katılımcıların %41,6'sı kullandıkları mobil telefonda internet olduğunu, %36'sı yaşadıkları yerde internet bağlantısı olduğunu, %7,9'u internetin olduğunu ama altyapı sıkıntısı yaşandığını ifade ederken, %14,6'sı da teknolojik bir cihaza sahip olmadığını ve internete bağlanmak için bir imkânı olmadığını belirtti.

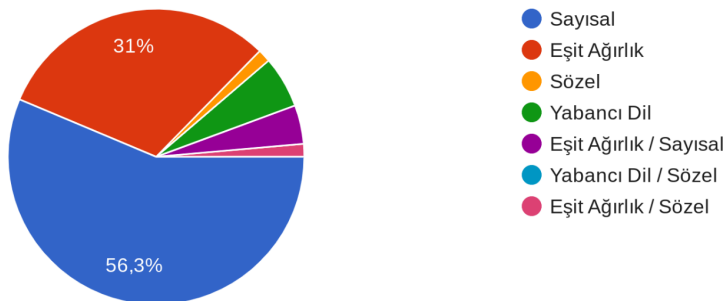

Katılımcıların Eğitim Durumu İle İlgili Bilgiler

Program kapsamında desteklenen bursiyerlerin temel hedefi, üniversite sınavında yüksek puan alarak istedikleri bölüme yerleşmek. Bu bölümde programdaki katılımcıların eğitim durumu ile ilgili çeşitli veriler yer almaktadır.

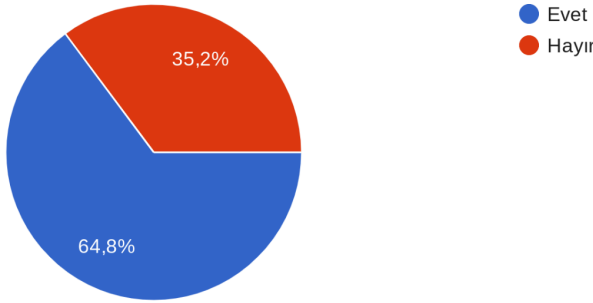
● Sınava girecekleri alanların dağılımı

Katılımcılara hangi bölümden sınava girecekleri sorulduğunda %56,3'ü sayısal alandan, %31'i eşit ağırlık alanından sınava gireceklerini ifade etti.

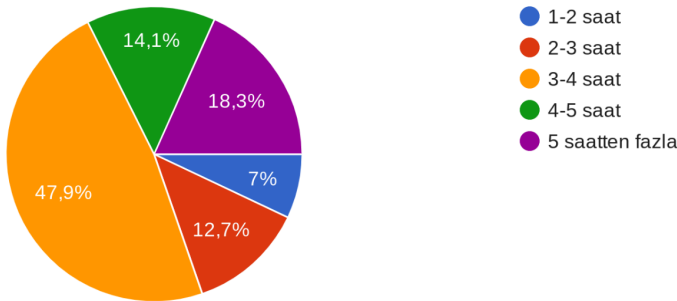
• Ders çalışma koşullarındaki yeterlilik durumu

Bursiyer öğrencilerin büyük bir kısmı depremden sonra yer değişikliği yaşadığı için ders çalışma koşulları değişti. Bu sebeple öğrencilere ders çalışmak için yeterli alana sahip olup olmadıkları soruldu, %64,8'i yeterli alana sahip olduklarını, %35,2'si yeterli alana sahip olmadıklarını ifade etti.

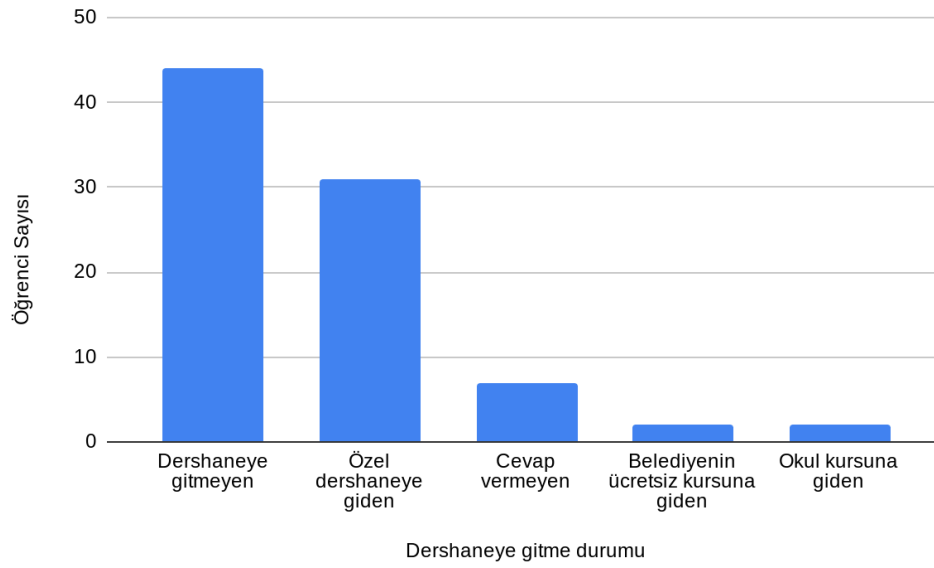
• Günlük ders çalışma süresi

Öğrencilere okul haricinde günde ne kadar ders çalıştıkları sorulduğunda %47,9'u günde 3 - 4 saat çalıştıklarını ifade etmiştir. Günde 2 - 3 saat, 4 - 5 saat ve 5 saatten fazla cevabını veren katılımcı sayısı birbirine yakın durumdadır.

• Okul dışındaki akademik destekler

Bursiyerlere okul dışında akademik olarak destek aldıkları kurum ya da olanaklar sorulduğunda, %51'i dershaneye gitmediğini, %36'sı özel dershaneye gittiğini, %4'ü de belediyenin ücretsiz kursuna ya da okulun kursuna gittiğini ifade etti.

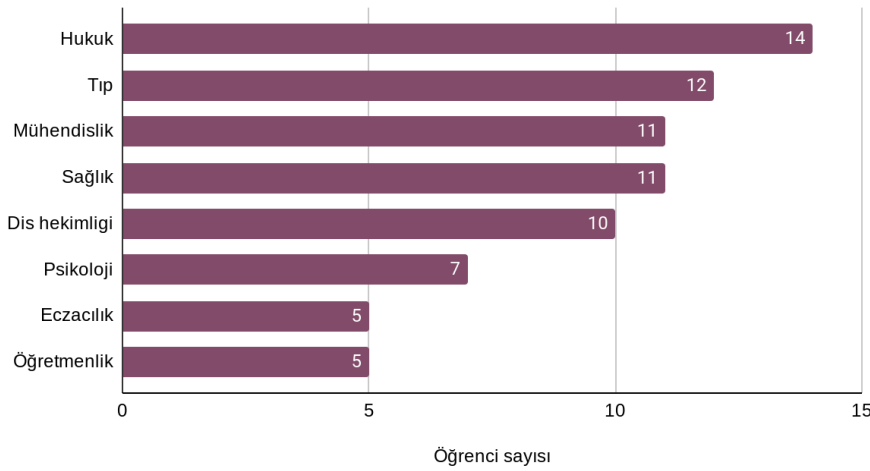

• Üniversitede hedefledikleri bölüm tercihleri

Bursiyerlere hangi bölümü hedefledikleri soruldu. Bu soruya en fazla hukuk cevabı geldi. 14 kişi hukuk, 12 kişi tıp, 11 kişi mühendislik, 11 kişi sağlık (hemşire ve paramedik), 10 kişi diş hekimliği ve 7 kişi psikoloji bölümünü hedeflediğini ifade etti.

Bu bölüm tercihlerinin kök sebepleri sorulduğunda katılımcıların devlette çalışabilme imkânını önceliklendirdikleri, ataması sık yapılan bölümleri tercih ettikleri anlaşıldı. Bölüm seçimi yaparken katılımcıların işletme, iktisat, iletişim gibi direkt bir meslekle ilişkilendirilmeyen bölümleri hiç hedeflememiş olmaları dikkat çekicidir.

Hedefledikleri bölüm tercihi dağılımı

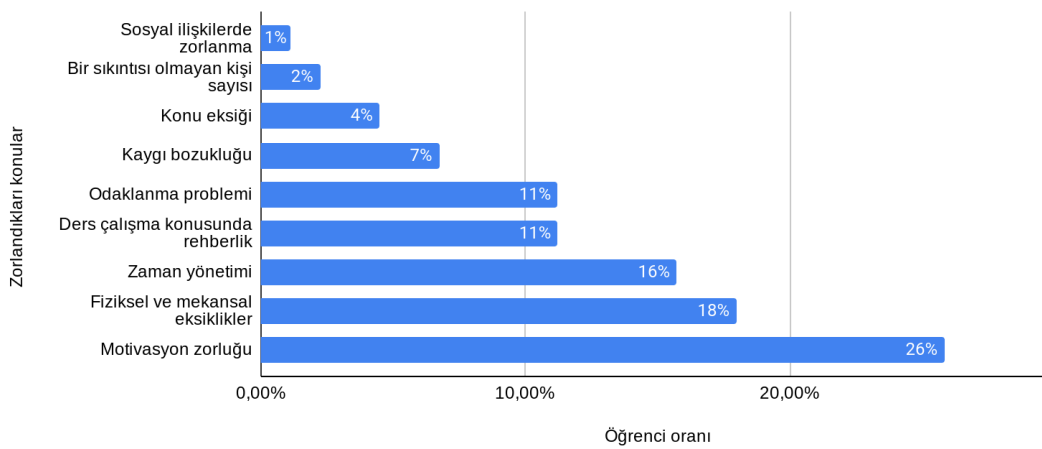

● Sınava hazırlanırken zorlandıkları başlıklar

Katılımcılara sınava hazırlanırken kendilerini en fazla zorlayan konular soruldu. Bu soruya verilen yanıtlar arasında motivasyon zorluğu en çok tekrarlanan cevaptır. Katılımcılar ders çalışmak için motive olmakta zorlandıklarını, ders çalışmaya başladıkları zaman konsantrasyonlarının çok çabuk dağıldığını ifade ettiler.

Bunun yanı sıra katılımcılar fiziksel ve mekansal eksikleri de ders çalışmalarına engel bir durum olarak ifade ettiler. Zaman yönetimi, ders çalışma konusunda rehberlik ve konu eksiği gibi teknik konular da katılımcıların zorlandıkları konular arasında diğer öne çıkan başlıklardır.

Öğrencilerin zorlandıkları konulara göre dağılımı

Katılımcıların Kendilerine Dair İfadeleri

Katılımcılara Yakın Destek Programı kapsamında odaklanılması hedeflenen alanlarla ilgili bazı ifadeler verildi. Bu ifadelere katılıp katılmadıkları soruldu.

● Akademik başarı ve sınava hazırlık

Katılımcılara akademik başarı ve sınava hazırlık ile ilgili ifadeler verildi ve katılıp katılmadıkları soruldu. Verilen yanıtlara bakıldığında “Motivasyonumu nelerin düşürdüğünü biliyorum.” (%77), “Stres kaynaklarımın neler olduğu konusunda farkındalığa sahibim.” (%63), “Üniversite sınavları hakkında yeterli bilgiye sahibim.” (%63) ifadelerine **Katılıyorum** ya da **Kesinlikle katılıyorum** yanıtını verenlerin oranı %65’in üzerindedir. Fakat bu ifadelere katılanların oranı sınava hazırlık ve çalışma sistemi ilgili daha teknik bilgilere geldiğinde düşüş göstermektedir. Stres kaynaklarımın neler olduğu konusunda farkındalığa sahibim ifadesine **Katılıyorum** ya da **Kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı** %63 iken, “Sınav kaygısı ile başa çıkma yöntemleri ile ilgili bilgiye sahibim.” ifadesi için bu oran %23’e, “Stresle baş edebilme konusunda yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi için %18’e düşmüştür.

Akademik Başarı ve Sınava Hazırlık	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Motivasyonumu nelerin düşürdüğünü biliyorum.	6%	6%	11%	54%	24%
Stres kaynaklarımın neler olduğu konusunda farkındalığa sahibim.	10%	7%	18%	51%	14%
Üniversite sınavları hakkında yeterli bilgiye sahibim.	8%	8%	20%	44%	20%
Motivasyonumu nasıl artırabileceğimi biliyorum.	6%	21%	28%	30%	15%
Dikkatimi nasıl yoğunlaştırabileceğim ile ilgili teknikleri biliyorum	10%	24%	27%	34%	6%
Zamanımı etkin bir şekilde kullanabiliyorum.	10%	31%	31%	21%	7%
Verimli ders çalışma yöntemlerini etkin bir şekilde kullanabiliyorum.	14%	23%	38%	18%	7%
Sınav kaygısı ile başa çıkma yöntemleri ile ilgili bilgiye sahibim.	10%	30%	38%	17%	6%
Stresle baş edebilme konusunda yeterli bilgiye sahibim.	13%	27%	42%	11%	7%

● Meslek algısı ve kariyer seçimi

Katılımcıların meslek seçimi konusunda verdikleri cevaplarla meslek seçimi konusunda kendilerini yeterince donanımlı ve bilinçli hissettikleri anlaşılmaktadır. Bu bölümdeki ilk dört ifadeye **katılıyorum** ya da **Kesinlikle katılıyorum** diyenlerin oranı %62'nin üzerindeyken "Meslekler hakkında yeterli seviyede bilgi sahibiyim." ifadesi için aynı cevabı verenlerin oranı %39 olarak çarpıcı şekilde düşük çıkmıştır.

Meslek Algısı ve Kariyer Seçimi	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İlgilerimin neler olduğunu biliyorum.	7%	7%	13%	46%	27%
Mesleki değerlerimin (meslek seçiminde benim için nelerin önemli olduğunu) ne olduğunu biliyorum.	4%	7%	20%	49%	20%
Kariyerim ile ilgili hedeflerimi belirleyebiliyorum.	4%	10%	21%	49%	15%
Kişisel özelliklerime uygun meslekler konusunda bilgi sahibiyim.	3%	8%	27%	42%	20%
Meslekler hakkında yeterli seviyede bilgi sahibiyim.	3%	17%	41%	34%	6%

● Kişisel ve sosyal farkındalık

Katılımcıların kişisel ve sosyal farkındalıkları ile ilgili ifadelere katılım oranı genel olarak yüksek çıkmıştır. Formda ifade edilen yetkinlikler konusunda kendilerini donanımlı hissettikleri anlaşılmaktadır.

Kişisel ve Sosyal Farkındalık	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Güvenli internet kullanımı yönünde bilgi sahibiyim.	6%	6%	10%	42%	37%
İletişim becerilerini (beden dili, etkin dinleme, empati vb.) etkin bir şekilde kullanabiliyorum.	6%	11%	4%	45%	34%
Arkadaşlarımla iletişim kurma konusunda bir sorun yaşamıyorum.	7%	14%	4%	42%	32%
Zorbalık karşısında neler yapabileceğim ile ilgili bilgiye sahibim.	6%	7%	13%	37%	38%
Duygularımın neler olduğunu fark edebiliyorum.	4%	11%	17%	45%	23%
Güvenli alanlarımı nasıl kuracağımı biliyorum.	6%	11%	23%	38%	23%
Kendimi ifade etme konusunda sorun yaşamıyorum.	8%	17%	18%	34%	23%
Güçlü yanlarımın farkındayım.	7%	15%	21%	45%	11%
Geliştirilmesi gereken yeteneklerimin neler olduğunu biliyorum.	7%	10%	34%	32%	17%
Duygularımı dengelemek ile ilgili sorun yaşamıyorum.	14%	18%	23%	31%	14%
Özgüvenimi nasıl kazanacağım ile ilgili neler yapılması gerektiği konusunda farkındalığa sahibim.	8%	23%	25%	30%	14%
Öfkemi nasıl kontrol edebileceğimi biliyorum.	14%	14%	30%	31%	11%
Çatışmaları nasıl çözeceğim konusunda bilgi sahibiyim.	10%	15%	37%	27%	11%

● Katılımcıların zorlandıkları konular

Yapılan mülakatlarda katılımcılara zorlandıkları en önemli konu, en ağır basan problemleri soruldu. Bekleneceği üzere en fazla katılımcı tarafından ifade edilen zorluk depremden sonra gelişen duygu durumu bozuklukları oldu. Bu konuyu hazırlandıkları sınav özelinde karşılaştıkları zorluklar takip ediyor. Çok tekrarlanan sorunlardan bir diğeri, depremden sonra yeni yaşam alanlarına adapte olmakla ilgili zorluklardır. İletişim, sosyalleşme ve kendini ifade etme konusunda hissedilen zorluklar da katılımcılar tarafından ifade edilen zorluklar arasındadır.

Öğrencilerin tanımladıkları sorun ve zorluk konularının yüzdesel dağılımı

- **Hedefine ulaşma konusunda sahip olduğu imkânlar / olanaklar**

Bu soru telefon görüşmesi ile yapılan mülakatta katılımcılara soruldu. Katılımcılar öncelikli olarak aile desteği ya da ailelerinin yanında olmalarını bir olanak olarak gördüklerini ifade ettiler. Bu ifadede deprem sonrasında birçok kişinin ailesini kaybetmesinin etkisinin olduğu düşünülebilir. Bu yanıtın yanı sıra kütüphane, akademik kaynaklar ve internet üzerinden kaynaklara ulaşma imkânı neredeyse katılımcıların tamamına yakın bir kısmı tarafından vurgulandı.

Dört bursiyerin bu soru ile ilgili bir yanıt vermediği ve diğer dört bursiyerin ise olanaktan daha çok rehber öğretmen konusunda olan eksikliğe vurgu yaptığı görülmekte.

İki bursiyer ise olanak olarak görülecek bir şeyin olmadığına vurgu yapmıştır. Bir bursiyerin şu ifadesi ise durumu özetlemektedir: ***“İyi hiçbir şey göremiyorum. Siz de bir anda evinizi kaybedip korksanız siz de karamsar olurdunuz.”***

4. SONUÇ

Depremden 11 ay sonra geri dönüp baktığımızda KOZA Platformu'na kayıtlı öğrencilerle iletişime geçerek el yordamıyla başlayan ve aynı yardımlarla ilerleyen destek sürecini öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirerek yapılandırılmış bir programa çevirebildiğimizi görmekten dolayı mutluyuz. Programı kurgularken ergenlik dönemindeki kız çocukların özel ihtiyaçlarına ve eğitim sisteminin dışında kalma riskini azaltmaya odaklanmıştık. Öğrencilerden aldığımız geri bildirimler de YKS'ye hazırlanan kız öğrencilere yönelik müdahalelerin bu öğrencilerin eğitimlerine devam etmeleri konusunda belirleyici olduğu yönünde. Bu deneyimler ve gerçekleştirilen analizler doğrultusunda, kız öğrencilerle yakın temas kurularak yürütülecek bir programın kurgusuna dair öneri ve sonuçlar aşağıdaki başlıklarda toplanabilir:

- Deprem bölgesindeki şartlar ve öğrencilerin ihtiyaçlarının çeşitliliği dikkate alındığında, kız öğrencilerin eğitim sistemi içinde yer almasını ve iyi oluş hallerini desteklemek için hayata geçen bir müdahalede akademik, ekonomik, psikolojik ve gelecek tasarımına ışık tutacak nitelikte faaliyetlerden oluşan bütüncül bir yaklaşımın etkili olduğunu gözlemledik.
- Proje kapsamında öğrencilerle ilk teması burs programı ile sağlamıştık. Maddi imkânsızlıkların çocukların okula gitmemesindeki en büyük sebep olarak görüldüğü dikkate alındığında, burs desteğinin kız öğrencilerin eğitim sistemi içinde kalmasına destek olma yönünde önemi yadsınamaz. Bu sebeple eğitime devam etmek için istekli ama maddi sebeplerden devam edemeyen öğrencilere yönelik burs programlarının artırılmasını öneriyoruz.
- Gerçekleştirilecek projelerde devamlılık sağlamak ve uzun soluklu bir yaklaşım benimsemek gereklidir. Çünkü geçen bir yıllık süreç bize deprem bölgesindeki sosyal-ekonomik ve yaşam koşullarına ilişkin şartların çok yavaş değiştiğini ve en az üç sene bu koşulların devam edeceğini göstermektedir. Özellikle deprem bölgesindeki ekonomik durum göz önüne alındığında, yapılan müdahalelerin kız öğrencilerin eğitime devamlılığına etkisi ilerleyen yıllarda daha net verilerle ortaya çıkacaktır.
- Öğrencilerin geçici barınma mekânlarında kalabalık bir ortamda yaşamaları, çalışma ortamlarının yetersiz ve teknolojik desteklerin sınırlı olması, öğrencilerin sistemli çalışması konusunda bir engeldir. Bu kapsamda mevcut kısıtlı alanlarda kendileri için özelleştirecekleri **çalışma alanları için internet ve teknik destek onlar için çok önemlidir**. Ayrıca bu öğrencilerin %51'i dershaneye gitmediği için onlara sağlanacak

online akademik destekler onların sınav başarısı için etkili olacaktır. Ayrıca online olarak onları sınava hazırlayacak destek dersler de bu konuda öne çıkmıştır.

- Depremden sonra yaşanan psikolojik problemler, sınav stresi ve kaygı ile birleşince yönetmesi daha zorlaşmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin belirttiği gibi, strese bağlı olarak kaygı, motivasyon düşüklüğü yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu anlamda hem **profesyonel psikolojik danışmanlık hem de rehberlik destekleri** öğrencileri güçlendirecek adımlar olacaktır. Bu desteklerin öğrencilerin sınava hazırlık sürecinde uzun soluklu olması ve sadece akademik destek ve psikolojik destek hattında kalmayıp gelecek planları, onların kendilerini ifade etme ve problem çözme yeteneklerini geliştirecek alanların da beslenmesi önemlidir.
- Özellikle kız öğrencilerin bütün yaşanan genel problemlerin dışında kendilerini güçlü hissedecek desteklere ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu kapsamda hedef belirleme, rol model çalışmaları ve mesleklerle ilgili desteklere ihtiyaç hissedildiği ifade edilmiştir.
- Aynı katılımcı grubu ile gerçekleştirilen uzun soluklu destekler aracılığı ile öğrenciler üniversite hayatına hem akademik hem de psikososyal olarak hazırlanma şansı bulmaktadır. Bu doğrultuda, proje gönüllülerinden oluşan **topluluğun bir destek mekanizması olarak** bu öğrencilerin ihtiyaçları olduğu sürece yanibaşlarında olması, onların kendilerini yalnız hissetmemeleri açısından önemli bir yer tutmaktadır.
- Katılımcılar Whatsapp grupları ve online buluşmalar vasıtasıyla akranlarıyla kısıtlı da olsa sosyalleşme fırsatı bulmaktalar. Akran öğrenmesine ve deneyim paylaşımına alan açan bu gibi faaliyetlerin öğrencilerin iyi oluş halini desteklediği gözlenmektedir.

Proje Gönüllüsü Değerlendirmesi

"Kendimi bildim bileli elimden geldiğince dertlere derman, canlara destek olmaya çalışırım. 6 Şubat kabusunda yaşadığımız gibi hayat bazen çok acımasız olabiliyor. Bölgedeki yıkım korkunç; insanlar evini, ailesini, işini, aşını, okulunu, eşini dostunu, alışageldikleri yaşamlarını yitirdiler depremle, bazıları sakat kaldı, bazılarının uzuvları ampute oldu, bu kara delik tez kapanır mı? Vicdan ve akıl sahibi bireyler olarak bu duruma kayıtsız kalmak mümkün değil, maddi ve manevi yüreğinde paylaşacak bir şeyleri olan herkesin uzun bir süre bölgeye destek olması gerekir diye düşünüyorum.

Bu bağlamda, bireysel olarak altı ayı aşkın bir süre farklı şekillerde yoğun bir deprem gönüllülüğü sürecinden sonra Koza ile tanıştım. Hem deprem hem de kız çocuk hedefli çalışmaları gönülümdeki iki kanayan yaraya birden karşılık verdi. Şu ana kadar bildiğim tüm sivil toplum kuruluşlarından farklı adanmışlıkları, dinamizmi, yürekleri ve becerileri beni derinden etkiledi. Deprem bölgesindeki kızlarımıza burs desteği sağlamanın yanı sıra psikososyal, mesleki ve akademik online buluşmalar düzenlemek, onlarla sürekli iletişimde olmak, hediyelerle sevindirmek, kitaplarla desteklemek, her şeyin ötesinde unutulmadıklarını göstermek ve umutlarını tekrar yeşertmek, kanımca hem onlar hem de Koza olarak bizler için paha biçilmez.

Bu kızlarımızın yaralarını sarıp hayata tekrar sarılmalarına destek olmak için var gücüyle çalışan tüm Koza arkadaşlarıma minnettarım. Birlikte nicelerini Kozamızda sarıp sarmalayıp hayata uçurtmak dileğiyle."

Dobrinka Cidrof

